

Ház a hegyen

Hogyan lehet építeni olyan városban, amely két hegy közötti folyó völgyben fekszik. E problémáival birkóztak meg a grúz főváros, Tbiliszi építészei.

Az Építőipari Tudományos Kutatóintézet munkatársai azt javasolták, hogy a Kura folyó meredek, sziklás partján építsenek házakat. Az épületeket a gyermekek építőjátékaihoz hasonló elemekből állították össze. A házak alapját egy torony képezte, amelyre mintegy „felakasztották” az emeleteket.

A torony alakú házak építésének előnyei kézenfekvők: értékes telket takarítanak meg, levegősek, kevesebb építőanyagra van szükség, és csökkennek a kiegészítő berendezések építési költségei. (APN)

A láphól tó lett

Ötven hektárt öntözhetnek Ruzsán

Bokros, rekettyés, lápos, semmire sem jó területen tavat ásott magának a ruzsai Népszabadság Termelőszövetkezet. A keszthelyi agráregyetem termelésfejlesztési intézete adta az ötletet hozzá, amikor a gyenge termőhelyi adottságú termelőszövetkezet fejlesztési tervét kidolgozta. Három ilyen tó szerepel a tervben, az első készült el. Olyan területen öntöznek belőle, ahol öntözéses gazdálkodásról jótan ember azelőtt álmodni sem mert. A szövetkezet főkönyvelőjét, Zaborán Jánost arra kértük, készítsen rövid számvetést, mibe került a tó, és mit várnak tőle.

A négyhektáros tó nem oda került pontosan, ahová a terv szánta. Itt jobb a ta-

laj vízzáró rétege, és a ki-sótt földet hasznosítani tudták. Sajnos, pörbe keveredtek a kivitelezőkkel, többet számoltak ők, mint a ruzsaiak, végül 3 millió 200 ezer forintot fizettek érte. Összesen 2 millió 800 ezer forint támogatást adott hozzá az állam. A kiemelt tőzeg értékét 500 ezer forintra becsülik, felét eladták, másik felével a környék talaját javították. Ötven hektár öntözhető, zöldségtermő terület nyertek így a rossz homokon. Korai még összeadni, mit terem ez a föld az öntözés első évében, de azt máris látják, több lesz a bevétel, mint amennyire számítani mertek. A tervek szerint hét év alatt kellene megterülnie az állam által adott összegnek, de az első év előreláthatóan közel 1 millióval hoz többet, mint amennyi a tervezetben szerepelt. Idén kimondottan jól jártak vele, a nyár első felének szigorú szárazsága ezen a területen is sokat pusztíthatott volna, így viszont ráadásul még a közelben levő lucernatáblát is öntözhetnék. Négyezer kaszálókat, mindig bőseges terméssel.

Kút vagy forrás nem táplálja a tavat, az elfolyó talajvizet gyűjtik össze. Csapadékos télen megtelek a tó, zsilipekkel lezárják, és ha fogy a vize, a mellette húzó csatornából utátnatöltik. Laboratórium vizsgálja a vizet, természetesen vizsgálják rá, hogy mostani jó minőségét megőrizték.

Burgonyából a ruzsai határ az idén 32 mázsát termelt hektáronként a szárazság miatt, az öntözött területen 120 mázsát. Ha az ötven hektárt kukoricával vetették volna be, legfeljebb 275 ezer forint bevételre számíthatnak volna, az öntözött területről 3 milliót kalkulálnak. Ez a szövetkezet vágott bele legelőször, hogy jól megfontolt fejlesztési terveknek megfelelően átrendezze gazdaságát. Az első tó első évének haszna vitathatatlan, még egy víztárolót szeretnének építeni a közeljövőben.

H. D.

Eladó rendelő

Hirdetés helyett: Domaszéken eladó egy jó állapotban levő orvosi rendelő, háromszobás, garázssal, káccsal együtt, 900 négyzetméter területen — akárkinék. Telefon van. Villany van, vasút csak volt mellette. Hat évvel ezelőtt hozták rendbe, 350 ezer forintért, ehhez képest nem is kérnek sokat érte: hivatalosan fölbecsült értéke 460 ezer forint. Alkudni lehet, 46 ezer forint erejéig.

Régóta árulja a házat a domaszéki tanács. Farkas Józsefné tanácselnök nagy aggodalma, hogy sokáig fogja még árulni. Ennyiért ez a ház eladhatatlan.

— Nincs már beteg, akit gyógyítani kellene? Miért nem orvost hoznak bele?

— Mert nem kapunk. A régi kisvasút mellett, Feketeszélen van a rendelő, köves úttól három és fél kilométerre. Kisvonat nem jár, az út messze van, ez a legnagyobb baj.

— Akkor is ilyen messze volt mindentől, amikor beülték a pénzt a felújításba.

— Nem tudtuk akkor még, milyen az a tanyai körzet, amelyik meg akar szünni. Öt év alatt húsz család költözött be onnan a faluba, megszűnt a tanyai iskola is, mert kevés a gyerek a környéken. Először az volt a járásiak terve, amikor a pénzt adták a felújításra, hogy Doma-

Az eladó orvosi rendelő

— A vevők?

— Jönnek, megnézik és elmennek. Egyik-másik mond is valamit, de legtöbbször csak ennyit: sok. Egyszer már el tudtuk volna adni 150 ezerért, de nem adhatjuk. — Ön szerint megéri a 460 ezret? — Ha itt lenne, a faluban, vagy bent a városban, akkor igen. Hozzáértó emberek becsülték föl, jól számoltak, de ott kint más az értéke. — Mi lesz a sorsa? — Kínáltuk a szakszövetkezetnek, ennyi pénze nincsen. De van itt egy ugyan-csak följújtott, nagyon jó pedagóguslakás is 180 ezer forintért, és folyamatban van az elhagyott iskola meg a hozzá tartozó szolgálati lakás eladása is. A pénzre nagy szükségünk lenne, itt a faluban építenék belőle szolgálati lakásokat, de a pénz csak áll bennük, eladni nem tudtuk eddig egyiket sem.

Megnéztük az orvoslakást, az öreg tanítóknak rendbehozott pedagóguslakást is, akármelyikkel jól járna, aki megvenné. Mi lesz a sorsuk, ha nem találják rá vevőt? Gazdátlan házról hamar mállik le a vakolat, rogyadozik, tönkremegy. Egyszer majd biztosan kimondják rá a szentenciát: el kell adni, ahogy lehet, lebontásra. Csak hogy vályogházat lebontani majdnem semmit nem ér. Ezek a házak állva érnék a pénzüket.

Ha követnének azt a tiszteletra méltó elvet, hogy legyen az elhagyott iskola a még ittmaradók népművelésének központja továbbra is, legyen benne egy klub, kis könyvtár, és legyen egy kis fogadósza a hetenként kijáró orvosnak, akkor is marad fölőseges épület, legalább kettő. Csöndre vágyó festők, írók, ha megvennék, vagy alkotóháznak kérné a szövetségük, jól járnának vele. Csak állni hagyni — veszni hagyni nem jó.

Horváth Dezső

Patakokat szabályoznak

Borsod megyében a tavaszi és őszi esőzések következtében a kisebb patakok — mint a Bódva, a Hór és a Hangony — gyakran okoznak árvizeket. Az Észak-magyarországi Vízügy Igazgatóság az ötödik ötéves tervben több mint 30 millió forintot költ ezeknek me-

de rendezésére. (MTI)

Emlékezünk régiekről

Czuczor Gergely

A hazaszeretnek, a hitnek, az általános emberi értékeknek és az ösök dicsőségének lelkes énekeke volt Czuczor Gergely. Andódon (Nyitra m.) született 1800. december 27-én, sokgyermekes jobbágy szülőktől, és százöt év szűzlete után, 1866. szeptember 9-én halt meg Pesten. Ersekújváron, Győrött és Pannónhalmán tanult. Tanulótársai között mindenben első volt, mégis főképp a költészetért élt-halt. 1817-ben unokatestvérével, Jedlik Annyossal együtt, belépett a bencésrendbe, akkor kapta István keresztneve helyett a Gergelyt. A rend a jeles ifjút a pesti központi papneveldebe küldte. Itt megismerkedett az újabb írókkal, akik az *Aurora* és *Hébé* c. zsebkönyvekben közzölték munkáikat. Nagy hatással volt rá Aranyrákosi Székely Sándor *A széke-lyek Erdélyben* c. eposza, amely a Hébé 1823. évfolyamában jelent meg. Ekkor írta első hősköltményét, *Az augsburgi ütközetet*, nevezetesen a művével vált ismertré. Az eposz tárgya a kalandozó magyarok 910. évi győzelme a németeken. Németellenessége félreérthetetlenül Bécsre és a császárra vonatkozott. Az eposz nagy sikere még Vörösmartyt is arra ösztönözte, hogy mihamarabb befejezze a Zalán futását. Czuczor visszatért Pannónhalmára, és történeti tanulmányokkal foglalkozott, melyeknek gyümölcse *Az aradi gyűlés* c. öténekes eposz (1828). Az eposzban a mondaközben levő epikus tárgyat a konkrét történelmi tárgy felé fordult: II. Béla korában történt véres aradi országgyűlésről szól. Politikai célzata a nemzeti összefogás hirdetése, a belső ellentétek megbélyegzése.

Nagy tevékenységet fejt ki, s 1833-ban megjelenik *Botond* c. eposz. Munkásságának elismeréséül az Akadémia előbb levelező, majd rendes tagjává választotta és megbízta a levéltárosi teendővel is. Most már állandóan Pesten lakik, s itt adja ki *Poétai munkáit*. Költményeinek élénk hangja és életmódjának állítólag világias volta miatt folyton áskáltdtak ellene, úgy, hogy a főpát visszahívta Pannónhalmára. De a kolostor falai közül néhány év múlva ismét fölkerült Pestre, mert az Akadémia rábízta egyik legnehezebb feladatát. 1845-ben kezdte meg Fogarasi János társaságában a magyar nagy szótár szerkesztését és a szabadságharc kitöréséig gyorsan haladt benne előre.

Czuczor a forradalom és a szabadságharc idejét be-

tegséggel küszködve, az értelmű Nagy Sztórá munkálataiba temetkezve érte meg. Közéleti szerepet nem tudott vállalni, de az eseményeket lelkes figyelemmel kísérte, s az első szava a néphez szólt: 1848 tavaszán-nyarán keletkezett az *Új világ szözeata*, az egyenlőség, szabadság és testvériség jelszavainak verses magyarázata. A szeptemberi fordulat, az udvar árulása Czuczor királyhűségét is megingatta, és arra ösztönözte, hogy a fegyveres önvédelemre buzdító verseket írjon. *Riadója*, Petőfi harci dalai mellett, az egész szabadságharc legelső hangú csatadala, plebejus heveseségű, zsarnokellenes támadás. A győztes abszolutizmus nem is bocsátotta meg a verset Czuczornak. Elfogták a költőt, s a haditörvényesek vasban eltöltendő várfogságra ítélték.

Czuczort azonban nem lehetett megtörni. Eppen a szabadságharc alatti és utáni lírája mutatja, hogy 1848-ban mély változás ment végbe, a forradalom belső emberi szabadulást hozott számára a világnézeti korlátoltságból, ami az üldözött és megfélemlített szerzetést oly sokáig szorongatta, s líráját is bénította. Czuczor a börtönélet sanyarúsága közepete is megmaradt szabadságharcos költőnek.

1851 májusában szabadult Kufsteinből. Pesten telepedett le, s folytatta szótári műveinek munkálatait, amelynek teljes megjelenését nem érthette meg. Az szótár utolsó kötetét Fogarasi mutattá be az Akadémián 1874-ben.

Czuczor költői fejlődése klasszikus szellemben indult, de csakhamar romantikus és népies irányba terelődött. *Himfy* hatására írta szerelmes verseinek jórészét. Számos dalát a népköltészet szelleme hatja át; legtöbbszörük az egész országban dalolták. A balladában is megjelent a sikerrel próbálkozott (*Szondi, Hunyadi, A legszebb ének* stb.). Megemlíthetők még prózában írt meséi, valamint tanító költményei. A római klasszikusokból való fordításait is kiemelhetjük (*Tacitus Agricólája* és *Germaniája*, *Horatius Ars poetická*).

Czuczor a magyar romantikus nemzeti eposz egyik megteremtője. Ha Czuczor költői tehetsége nem is emelkedik a legmagasabbra, buzgóssága, sokoldalúsága, a magyar nyelvre fordított gondolata és tanulmánya méltó helyet biztosítanak neki a magyar költők és tudósok díszes sorában.

Dr. Für István

Középkori kéziratok

Hosszú évtizedeken át gyűjtötte a középkori kéziratokat, könyveket és ikonokat Dimo Kardimov és Magdaléna szófiai házaspár. Értékes gyűjteményüket most a szófiai „Kirill és Method” nemzeti könyvtárnak adományozták a két műgyűjtő 13 igen értékes kézirtattól vált meg, többek között egy XIII. századbéli zsolnártól, egy XIV. század-

ban másolt evangélimtól, valamint 230 ritka, XV—XIX. századbéli nyomtatott könyvtől. A gyűjtemény ezen kívül egy rendkívül nagy értékű fakeresztet és 220 ikonot tartalmaz, amelyek a bolgár reneszánsz idején (XVIII—XIX. század) készültek. Az ikonokat a házaspár véletlenül találta egy elhagyott szentelepen.

A szolgálati idő elismeréséről

K. L.-né szegedi olvasónk, mielőtt kiváltotta az új munkakönyvét, több helyen dolgozott, de erről igazolása nincs. Úgy tudja, hogy ezeket a munkaviszonyokat az SZTK-ba bejelentették. A munkakönyvében nem szereplő munkaviszonyainak az igazolására szükséges lenne, részben nyugdíjazásához, részben pedig a 25. évi jubileumi jutalomhoz. Kérdezi: mikor és hogyan lehetne a nyugdíjazás előtt kérni a szolgálati idő megállapítását, a jubileumi jutalomhoz.

Mielőtt olvasónk kérdésére választ adnánk, közöljük, hogy a nyugdíj megállapításához szükséges szolgálati idő kiszámítását a társadalombiztosítási törvény szabályozza, a jubileumi jutalomhoz szükséges szolgálati idő megállapítását pedig a Munka Törvénykönyve rendelkezései határozzák meg. Tehát a szolgálati időre vonatkozó szabályok nem azonosak, eltérnek egymástól.

A rendelkezések szerint a dolgozó az öregségi nyugdíjra jogosító életkorát megelőző egy évben belül kérheti a lakóhelye szerinti illetékes társadalombiztosítási szervtől annak megállapítását, hogy mennyi a figyelembe vehető szolgálati idő-

je. Ahol a munkahelyen nyugdíjügyi albizottság működik, a dolgozónak ezirányú kérelmét ott kell előterjeszteni és az albizottság pedig továbbítja az illetékes társadalombiztosítási szervhez. Ez irányú kérelmet „Időelismerési kérelem” öregségi nyugdíjhoz című úrlapon — illetékmentesen — kell előterjeszteni. A kérelemhez igazolni kell a személyn adatokat és mellékelni kell a szolgálati időre vonatkozó azon igazolásokat, bizonyítékokat, amelyeket a dolgozó a társadalombiztosítási szerv rendelkezésére tud bocsájtani. A társadalombiztosítási szerv az időelismerési kérelem alapján, ha a dolgozónak megvan az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati ideje, erről és a figyelembe vehető szolgálati idejének tartamáról határozathozatal mellőzésével a dolgozót értesíti. Az értesítésben köteles közölni azt is, hogy a nyugdíj milyen esetben állapítható meg. Abban az esetben, ha a dolgozónak nincs meg az öregségi nyugdíjhoz szükséges szolgálati ideje, a társadalombiztosítási szerv elutasító határozatot köteles kiadni. A határozatban naptilag meg kell jelölni azt az időtartamokat, amelyeket szolgálati időként ismer el. Tehát ha olvasónk

Dr. V. M.